

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

V. Η πρόκληση της παιδείας και της κοινωνίας της γνώσης

1. Κοινωνία Παιδείας

Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς:

Στη διάρθρωση και τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος κρίθηκε από την συγκρότηση του νέου ελληνικού κράτους μέχρι τις ημέρες μας ο ίδιος ο χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνίας: Η διαστρωμάτωση της, η εσωτερική της κινητικότητα, ο περισσότερο ανοικτός χαρακτήρας της σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Η κατάσταση αυτή συνδέθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό με την ανάδειξη τριών βασικών αρχών: Πρώτον, **της αρχής των κανονιστικά οργανωμένων διαδικασιών** που περιορίζουν την ευελιξία και την διακριτική εκπαιδευτική ή ακαδημαϊκή ευχέρεια των σχολείων ή των πανεπιστημίων, προσφέρουν όμως διαφάνεια και νομιμότητα. Δεύτερον, **της αρχής της ομοιομορφίας** που θέλει να είναι πλήρως ενοποιημένο το εκπαιδευτικό σύστημα και το αναλυτικό πρόγραμμα σε όλη τη χώρα. Τρίτον, **της αρχής του συμβολικού εξισωτισμού** με βάση το δόγμα της δωρεάν παιδείας.

Όλες αυτές οι αρχές προέκυψαν σταδιακά ως διεκδικήσεις μιας κοινωνίας που ήξερε πολύ καλά, πριν καν την δημιουργία της (καθώς το νέο ελληνικό κράτος προηγείται ιστορικά της κοινωνίας του), ότι τίποτα δεν είναι σημαντικότερο από το διανοητικό κεφάλαιο. Αν αυτό είχε σημασία τον 19^ο ή στο πρώτο μέρος του 20^{ου} αιώνα υπό προβιομηχανικές ή ατελείς βιομηχανικές συνθήκες, έχει τεράστια σημασία υπό τις συνθήκες της σημερινής μετανεωτερικής εποχής. **Ο βασικός συνεπώς στόχος ενός εκπαιδευτικού συστήματος που λειτουργεί ως μηχανισμός κοινωνικού καταμερισμού, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ο ανοικτός και κινητικός χαρακτήρας της κοινωνίας μας, πρέπει να προστατευθεί απολύτως.** Αυτό είναι άλλωστε ένα από τα καίρια σημεία στα οποία κρίνεται η κοινωνική ευαισθησία των επιμέρους πολιτικών δυνάμεων και η ιδεολογική και αξιακή τους προδιάθεση.

α. Αυτό προφανώς σημαίνει ότι **η αρχή της κανονιστικής ρύθμισης** των εκπαιδευτικών διαδικασιών και ιδίως της εισαγωγής στην τρίτοβάθμια εκπαίδευση, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αναιρεθεί ως προς τις εγγυήσεις αμεροληψίας και διαφάνειας. Πρέπει όμως να εγκαταλειφθεί ως ταυτόσημη με την εκπαιδευτική ομοιοτυπία και γραφειοκρατία Είναι απολύτως αναγκαίο μέσα σε αυτό το διαδικαστικό πλαίσιο, που αναγνωρίζει και σέβεται η ελληνική κοινωνία, να διαμορφωθεί ένα διαφορετικό, σύγχρονο, ουσιαστικό και δημιουργικό, μαθησιακό και εξεταστικό περιεχόμενο. Και μόνον η αλλαγή της φιλοσοφίας των γενικών εξετάσεων ώστε να κτυπηθεί η «παπαγαλία» θα ήταν σημαντική πίεση για την αλλαγή των νοοτροπιών που επικρατούν στο λύκειο, το οποίο αντιμετωπίζεται δυστυχώς, ως προθάλαμος των εισαγωγικών εξετάσεων και όχι ως αυτοτελής βαθμίδα.

β. Κατά την ίδια λογική **η αρχή του ενιαίου εκπαιδευτικού συστήματος** που συνδέεται με την **αρχή της ομοιομορφίας** πρέπει να συμπληρωθεί με την αυτονομία και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία κάθε σχολικής μονάδας, και άρα με τη δυνατότητα αξιοποίησης των ζωντανών δυνάμεων κάθε σχολείου και κάθε τοπικής κοινωνίας. Δεν μπορεί όμως να δώσει τη θέση της σε ένα σύστημα που μεγεθύνει ακόμη περισσότερο τη διαφορά μεταξύ καλών ιδιωτικών και μέσων δημοσίων σχολείων, ούτε σ' ένα σύστημα που υπό το πρόσχημα του σεβασμού των τοπικών κοινωνιών αναπαράγει και οξύνει τις συνέπειες της ταξικής διαίρεσης του χώρου κατοικίας και άρα εκπαίδευσης.

γ. Τέλος, **η αρχή του συμβολικού εξισωτισμού** με άξονα τη δωρεάν παιδεία, είναι προφανές ότι γίνεται σε μεγάλο βαθμό αντιληπτή από τους γονείς ως ειρωνεία, καθώς το οικονομικό βάρος κάθε οικογένειας για τις σπουδές των παιδιών είναι σημαντικό κεφάλαιο του προϋπολογισμού της. Αυτό όμως δεν οδηγεί στην ακύρωση της αξιακής διάστασης της αρχής της δωρεάν παιδείας που είναι ομολογη με την αρχή της εξέλιξης κάθε παιδιού κατά το λόγο της αξίας και της ικανότητας του, χωρίς εισοδηματικούς ή κοινωνικούς φραγμούς. Το ζητούμενο συνεπώς δεν είναι η κατάργηση των γενικευμένων παροχών για όσους κινούνται πάνω από ένα εισοδηματικό

επίπεδο και ακολουθούν το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά η γενναία και διορατική αύξηση της δημόσιας δαπάνης για όλους, με σοβαρές στοχευμένες επιπλέον παροχές για όσους έχουν πραγματική ανάγκη.

Η σχέση δημόσιου και ιδιωτικού

Αυτή νομίζω ότι είναι η βάση πάνω στην οποία τίθεται –σύμφωνα με τις δικές μας ιδεολογικές και κοινωνικές αντιλήψεις- η **σχέση δημόσιου και ιδιωτικού** στην εκπαίδευση. **Το βασικό αίτημα είναι η δραστική αύξηση της δημόσιας δαπάνης ώστε να φτάσει το 5% του ΑΕΠ. Ομόλογος στόχος μας είναι η μείωση της αντίστοιχης δαπάνης των νοικοκυριών για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών κάθε οικογένειας.**

Σημασία έχει επομένως η προώθηση λύσεων για τον πάντοτε εκκρεμή κατάλογο των τρεχόντων προβλημάτων **χρηματοδότησης, υποδομής και λειτουργίας** στο χώρο της εκπαίδευσης. Αυτά τα προβλήματα είναι η πρώτη προτεραιότητα της κοινωνίας και πρέπει να είναι και η πρώτη προτεραιότητα της πολιτικής στο χώρο της εκπαίδευσης: Σχολική στέγη ώστε να λειτουργούν όλα τα σχολεία σε πρωινό κύκλο, γενίκευση του ολοήμερου σχολείου με ουσιαστικό περιεχόμενο, αναβίωση και ολοκλήρωση του προγράμματος των σχολικών βιβλιοθηκών, πλήρης ψηφιακή δικτύωση όλων των σχολικών μονάδων, ουσιαστική κάλυψη της διδασκαλίας ξένων γλωσσών και καλλιτεχνικών μαθημάτων από το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, ένταξη των ομίλων δραστηριοτήτων στο πρόγραμμα των δημόσιων σχολείων, επιστροφή των προγραμμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας κ.ο.κ. και κυρίως ριζικός εκσυγχρονισμός των αναλυτικών προγραμμάτων ώστε αυτά να είναι ελκυστικά και χρήσιμα για τα παιδιά.

Παιδεία και μοντέλο ανάπτυξης

Για να επιχειρηθούν όλα αυτά απαιτείται το πρόβλημα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος να συνδεθεί με τον πυρήνα του μεταβιομηχανικού μοντέλου ανάπτυξης της χώρας που πρέπει να βασίζεται στο διανοητικό κεφάλαιο ως συγκριτικό πλεονέκτημα και ως βασική επενδυτική επιλογή.

Η εκπαιδευτική πολιτική ταυτίζεται έτσι με τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Αυτό καθιστά βασικό αντικείμενο της συζήτησης για την παιδεία την κατανομή των πόρων του Δ' Κ.Π.Σ. έτσι ώστε βασικό αποδέκτης να είναι η εκπαίδευση μαζί με τους μηχανισμούς κατάρτισης και επιμόρφωσης. Το ΠΑΣΟΚ έχει ήδη προτείνει το 40% του Δ' Κ.Π.Σ. να διατεθεί στους τομείς αυτούς. Χρειάζεται όμως μια σειρά από ενέργειες που θα επιτρέψουν την ανάπτυξη μιας πιο δυναμικής πολιτικής όχι μόνο εκπαίδευσης, αλλά και έρευνας και τεχνολογίας σε συνεργασία με τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς και τη δημιουργία «θυλάκων αριστείας» μέσα από διαδικασίες ανοικτές σε όλους. Αυτό ανάγεται και πάλι στην ίδια την ύλη των αναλυτικών προγραμμάτων που απαιτείται να εκσυγχρονιστούν ριζικά μαζί με τα βοηθήματα και τις μεθόδους διδασκαλίας.

Η αυτονομία των σχολικών μονάδων

Στο πλαίσιο αυτό αποκτά νόημα και η **συζήτηση για την αυτονομία κάθε σχολικής μονάδας** σε συνεργασία με τους γονείς και την τοπική κοινωνία. Αυτονομία όμως, όπως είπαμε, δεν μπορεί να σημαίνει περαιτέρω ανάπτυξη ανισοτήτων με βάση τη σκληρή πραγματικότητα της ταξικής διαίρεσης του χώρου που παραπέμπει στα κριτήρια του εισοδήματος και του τόπου κατοικίας των γονέων. Η ευχέρεια επιλογής που πρέπει να έχει κάθε σχολείο ως προς το αναλυτικό πρόγραμμα και την επιλογή των βιβλίων από ένα κατάλογο πολλαπλών δυνατοτήτων, πρέπει άρα να στοχεύει στην άρση των ανισοτήτων και στη διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στη γνώση. Το σημαντικότερο βέβαια είναι κάθε σχολική μονάδα να διαθέτει τη στέγη της, τη βιβλιοθήκη της, τα εργαστήρια πληροφορικής της, την οργανωμένη αυλή της ως χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων ανοικτό στην κοινωνία, τις δικές της πρωτοβουλίες κοινωνικής επιμόρφωσης σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και τους συλλόγους γονέων. Είναι σημαντικό να γίνει δεκτό πως είναι άλλο πράγμα το σχολείο με τις πολιτιστικές και κοινωνικές του δραστηριότητες και άλλο πράγμα η σχολική τάξη με την πειθαρχία της. Τα «παιχνίδια πολιτισμού», το «πάμε σινεμά;», το πρόγραμμα «Μελίνα» και οι άλλες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες του Υπουργείου Πολιτισμού, οι όμιλοι, οι κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές πρωτοβουλίες πρέπει να είναι συστατικό στοιχείο του σχολείου.

Σχόλια:

